การยกระดับระบบนิเวศช่วงเปลี่ยนผ่านชีวิตของกลุ่มเริ่มต้นทำงาน

Leveraging the Transition-to-Work Ecosystem for First Jobbers

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่สิบเก้า ได้พิจารณารายงานการพัฒนานโยบายสาธารณะ เรื่อง การยกระดับระบบนิเวศช่วงเปลี่ยนผ่านชีวิตของกลุ่มเริ่มต้นทำงาน[๑]

เจตนารมณ์

๑. ด้านหลักการและกรอบนโยบาย

ยึดมั่นในการพัฒนาทุนมนุษย์เป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และโลกการทำงาน โดยยึดหลักการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ความเสมอภาคของโอกาส การไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง งานที่มีคุณค่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต การลงทุนเชิงป้องกัน และนโยบายตลาดแรงงานเชิงรุก เพื่อสร้างเงื่อนไขให้ประชาชนทุกกลุ่มพัฒนาศักยภาพและมีสุขภาวะทั้งกาย จิต สังคม และปัญญา เชื่อมโยงตั้งแต่ปฐมวัย ผ่านการศึกษาและการเรียนรู้ทุกรูปแบบ สู่การทำงานและการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานอาศัยกรอบพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกฎหมายและนโยบายด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน การรับรองสมรรถนะ และคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑–๒๕๘๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ หมุดหมายที่ ๑๒ “ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต” และทิศทางของ (ร่าง) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๔ เสาหลักที่ ๓ การยกระดับทุนมนุษย์ ซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับระบบการศึกษา การพัฒนาทักษะแรงงาน และการวางรากฐานสวัสดิการที่มั่นคงและยั่งยืน

๒. ด้านสถานการณ์ ปัญหา และช่องว่างเชิงระบบ

ตระหนักว่าช่วงเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ครอบคลุมการเตรียมความพร้อมและค้นหาเส้นทางอาชีพ การเข้าสู่งานแรก การปรับตัวและตั้งหลักชีวิต จนถึงการเติบโตในอาชีพ ผู้เตรียมเข้าสู่ตลาดแรงงานและผู้เริ่มต้นทำงานต้องเผชิญความท้าทายที่เชื่อมโยงกัน ทั้งความไม่สอดคล้องระหว่างการศึกษา ทักษะ และงาน คุณภาพและความมั่นคงของการจ้างงาน รายได้ที่ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ ต้นทุนที่อยู่อาศัยและการเดินทาง ภาระหนี้ สุขภาพกายและจิต และการเข้าถึงหลักประกันทางสังคม โดยผู้มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและ

[๑] เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๑๙ / หลัก ๒

สังคม คนพิการ ผู้ที่อยู่นอกระบบการศึกษา และผู้ขาดโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและบริการสนับสนุน อาจเผชิญอุปสรรคซ้ำซ้อนที่ต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมกับเงื่อนไขเฉพาะ

ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนช่องว่างของระบบการศึกษา การพัฒนาทักษะ การจ้างงาน สุขภาพ การเงิน การคุ้มครองทางสังคม และการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งยังขาดการเชื่อมโยงเป้าหมาย ข้อมูล ตัวชี้วัด และความรับผิดชอบต่อคุณภาพการเปลี่ยนผ่าน หากไม่มีการสนับสนุนที่เหมาะสม ความเสียเปรียบในระยะเริ่มต้นอาจสะสมเป็นผลกระทบระยะยาว (Scarring Effect) ต่อรายได้ ความก้าวหน้าในอาชีพ ความมั่นคงและสุขภาวะของบุคคลตลอดจนผลิตภาพและศักยภาพทุนมนุษย์ของประเทศ

๓. ด้านการสานต่อความพยายามและความร่วมมือ

ให้คุณค่าแก่ความร่วมมือของภาครัฐ สถาบันการศึกษาและพัฒนาทักษะ นายจ้าง ท้องถิ่น หน่วยบริการสุขภาพ สถาบันการเงิน ภาคประชาสังคม ครอบครัว ชุมชน และเครือข่ายคนรุ่นใหม่ ในการสนับสนุนผู้เตรียมเข้าสู่ตลาดแรงงานและผู้เริ่มต้นทำงาน ทั้งในระบบและนอกระบบ ผ่านการแนะแนวและจัดหางาน การเรียนรู้จากการทำงานจริง การพัฒนาฝีมือแรงงานและการรับรองคุณวุฒิ การคุ้มครองสิทธิแรงงาน การสร้างเสริมสุขภาวะ ความรอบรู้ทางการเงิน และหลักประกันทางสังคม โดยมุ่งยกระดับกลไกที่มีอยู่ตามแนวคิด “เชื่อมสิ่งที่มี เติมสิ่งที่ขาด และจัดระบบให้ทำงานร่วมกัน” เพื่อลดช่องว่างและความซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน

พร้อมสานต่อมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ได้แก่ มติ ๑๕.๑ การขจัดความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG: การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือน มติ ๑๕.๓ หลักประกันรายได้เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ มติ ๑๖.๑ ระบบสุขภาวะทางจิตเพื่อสังคมไทยไร้ความรุนแรง มติ ๑๖.๓ การส่งเสริมการพัฒนาประชากรให้เกิดและเติบโตอย่างมีคุณภาพ และมติ ๑๘.๑ การสร้างโอกาสในเศรษฐกิจสูงวัย เพื่อเชื่อมการพัฒนาคน โอกาสทางเศรษฐกิจ สุขภาวะ และความมั่นคงทางสังคมให้หนุนเสริมกันตลอดช่วงชีวิต

๔. ด้านเจตจำนงร่วมและทิศทางการขับเคลื่อน

เห็นพ้องให้การเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานเป็น “ความรับผิดชอบร่วมของระบบ” โดยทุกภาคส่วนร่วมสร้างโอกาสและเงื่อนไขสนับสนุนที่ต่อเนื่อง ยึด “เส้นทางการเปลี่ยนผ่านของบุคคลเป็นศูนย์กลาง” ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายของผู้เริ่มต้นทำงานในการสะท้อนปัญหา ร่วมออกแบบนโยบาย และติดตามผล และตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของบุคคลและพื้นที่ ผ่านการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน ใช้ระบบข้อมูลร่วมและการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่เป็นฐานเชื่อมโยงบริการ จัดสรรทรัพยากร และติดตามผลอย่างบูรณาการ

ความสำเร็จของการเปลี่ยนผ่านต้องครอบคลุมทั้งการมีงานทำ การพัฒนาศักยภาพ การเข้าถึงงานที่มีคุณค่าและเป็นธรรม การทำงานอย่างมีสุขภาวะ และการตั้งหลักชีวิตโดยมีหลักประกันและความมั่นคงในการดำรงชีวิต จึงมุ่งร่วมกันพัฒนาระบบนิเวศที่เชื่อมการศึกษา การทำงาน และการคุ้มครองทางสังคม เพื่อให้ทุกคนก้าวสู่ชีวิตการทำงานได้อย่างมีคุณภาพ และลดการสะสมความเสียเปรียบตลอดเส้นทางชีวิต

กรอบทิศทางนโยบาย (Policy Statement)

ประเทศไทยมุ่งยกระดับการพัฒนาระบบนิเวศที่สนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่โลกการทำงานให้เป็นวาระนโยบายระยะยาว เพื่อพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างสุขภาวะของทุกกลุ่มประชากรตลอดช่วงชีวิต โดยบูรณาการการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ การเข้าถึงโอกาสทางอาชีพและงานที่มีคุณค่า การส่งเสริมสุขภาวะและคุณภาพชีวิต ตลอดจนการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและหลักประกันทางสังคมให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยเน้นมาตรการเชิงรุก การประสานความร่วมมือ และการเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกที่มีอยู่ทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่ เพื่อให้ผู้เริ่มต้นชีวิตการทำงาน สามารถ “เปลี่ยนผ่านได้ดี ตั้งหลักได้มั่นคง เติบโตได้อย่างมีคุณภาพและเป็นธรรม พร้อมมีความรับผิดชอบต่อสังคม” ควบคู่กับการเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศในการเตรียมความพร้อม รับมือกับการเปลี่ยนแปลง และสร้างโอกาสใหม่ในอนาคต

แนวทางการขับเคลื่อน (Implementation Directions)

ภายใต้กรอบ การพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศตามแนวคิดตลอดช่วงชีวิต (Life-course Approach) การเปลี่ยนผ่านจากการศึกษาเข้าสู่โลกการทำงานและการตั้งหลักชีวิตถือเป็น จุดเปลี่ยนผ่านเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Transition Point) ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพ สุขภาวะ คุณภาพชีวิต และความมั่นคงของบุคคลตลอดจนการพัฒนากำลังคนและเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

การยกระดับ ระบบนิเวศช่วงเปลี่ยนผ่านชีวิตของกลุ่มเริ่มต้นทำงาน (Transition-to-Work Ecosystem for First Jobbers) จึงมิใช่เพียงการส่งเสริมให้บุคคลมีงานทำ แต่เป็นการสร้างเงื่อนไขและระบบสนับสนุนที่เอื้อให้บุคคลสามารถ เปลี่ยนผ่านเข้าสู่โลกการทำงานได้อย่างมีคุณภาพ ตั้งหลักชีวิตได้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเงื่อนไขตั้งต้นในชีวิต โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร และบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละบุคคล

ในระดับบุคคล เส้นทางการเปลี่ยนผ่านชีวิตของกลุ่มเริ่มต้นทำงาน (Life Transition Pathway for First Jobbers) ประกอบด้วย ๕ ช่วงสำคัญที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ (๑) การเตรียมพร้อมและพัฒนาศักยภาพ (๒) การเข้าถึงโอกาสและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกำหนดเส้นทางชีวิตและอาชีพ (๓) การเข้าสู่งานที่มีคุณค่าและเป็นธรรม (๔) การมีสุขภาวะ ความสัมพันธ์ และสมดุลชีวิตในการทำงาน และ (๕) การมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและหลักประกันชีวิต ทั้งนี้ เส้นทางดังกล่าวมิได้เป็นกระบวนการเชิงเส้นที่ทุกคนต้องผ่านตามลำดับเดียวกัน หากสามารถเกิดขึ้นควบคู่กัน ย้อนกลับ หรือปรับเปลี่ยนได้ตามโอกาส สถานการณ์การทำงาน และเงื่อนไขชีวิตของแต่ละบุคคล

เพื่อรองรับเส้นทางการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว จำเป็นต้องพัฒนา ระบบนิเวศที่เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกันใน ๖ มิติสำคัญ ได้แก่ (๑) การเรียนรู้ ทักษะ และความพร้อมสู่โลกการทำงาน (๒) โอกาสและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกำหนดเส้นทางชีวิตและอาชีพ (๓) การเข้าถึงงานที่มีคุณค่าและเป็นธรรม (๔) สุขภาวะ ความสัมพันธ์ และสมดุลชีวิตในการทำงาน (๕) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและหลักประกันชีวิต และ (๖) ระบบสนับสนุน ข้อมูลร่วม และกลไกขับเคลื่อนระบบนิเวศเชิงพื้นที่ โดยมิติที่ 1–5 เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนคุณภาพการเปลี่ยนผ่านของบุคคลโดยตรง ขณะที่มิติที่ ๖ ทำหน้าที่เป็น กลไกหนุนเสริมร่วม (Cross-cutting Enabler) เชื่อมโยงการดำเนินงานของทุกมิติให้เป็นระบบเดียวกัน

การขับเคลื่อนระบบนิเวศดังกล่าวต้องอาศัย ระบบข้อมูลร่วม การเชื่อมโยงบริการ ความร่วมมือระหว่างภาคส่วน การติดตามและประเมินผล ความรับผิดชอบร่วมต่อผลลัพธ์ (Shared Accountability) และกลไกขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ (Place-based Approach) โดยเชื่อมโยงบทบาทของระดับชาติในการกำหนดทิศทาง มาตรฐาน และระบบสนับสนุน กับบทบาทของระดับพื้นที่ในการวิเคราะห์ปัญหา ออกแบบมาตรการ และจัดบริการให้สอดคล้องกับบริบทของประชาชน ทั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายของกลุ่มเริ่มต้นทำงานในฐานะผู้ร่วมออกแบบและขับเคลื่อนระบบ

หัวใจสำคัญของกรอบแนวคิดนี้ คือ การเปลี่ยนจากการพัฒนาความพร้อมของบุคคลเพียงฝ่ายเดียว ไปสู่การพัฒนาทั้งคนและระบบให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนผ่าน โดยยึดบุคคลและเส้นทางชีวิตเป็นศูนย์กลาง เชื่อมโยงสิทธิ บริการ และการสนับสนุนให้ต่อเนื่องแม้สถานะการเรียนรู้หรือการทำงานเปลี่ยนแปลง เพื่อให้กลุ่มเริ่มต้นทำงานสามารถ “เปลี่ยนผ่านได้ดี ตั้งหลักชีวิตได้ และเติบโตอย่างมีคุณภาพ” อันเป็นรากฐานของการพัฒนาทุนมนุษย์ตลอดช่วงชีวิตและการยกระดับเป็นวาระเชิงนโยบายระยะยาวของประเทศ

ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าว จึงเสนอ แนวทางการขับเคลื่อน ๖ แนวทาง ที่สอดคล้องกับมิติของระบบนิเวศ โดยมุ่งให้การดำเนินงานทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ดังต่อไปนี้

แนวทางที่ ๑ การสร้างความพร้อมและพัฒนาศักยภาพเพื่อเข้าสู่โลกการทำงาน

๑.๑ ระดับประเทศ

หน่วยงาน/องค์กร กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงแรงงาน โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและกรมการจัดหางาน เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การ

มหาชน) กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ธนาคารแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าไทยและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล สถาบันการศึกษา องค์กรวิชาชีพ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกัน พัฒนากรอบสมรรถนะ มาตรฐาน และกลไกเชื่อมโยงระบบการศึกษา การพัฒนาทักษะ การรับรองคุณวุฒิและสมรรถนะกับความต้องการของโลกการทำงาน โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การทำงาน ทั้งทักษะวิชาชีพและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงาน ได้แก่ การปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของสถานประกอบการ การจัดการความเครียดและความคาดหวังในการทำงาน การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทักษะดิจิทัล และความรอบรู้ทางการเงิน โดยเฉพาะการบริหารรายรับรายจ่าย การออม การลงทุน การจัดการภาษี อย่างเหมาะสม การใช้สินเชื่อและบัตรเครดิตอย่างรับผิดชอบ และการป้องกันปัญหาหนี้สิน ควบคู่กับการพัฒนาระบบแนะแนวการศึกษาและอาชีพ การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และกลไกการรับรอง สะสม และเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์จากช่องทางที่หลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมมาตรการสนับสนุนสถานประกอบการให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะและเตรียมความพร้อมของผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน พร้อมทั้งพัฒนากลไกวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลการผลิตกำลังคนของสถาบันการศึกษากับความต้องการกำลังคนและทักษะของตลาดแรงงาน ทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการวางแผนการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การแนะแนวอาชีพ และการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงาน

เพื่อ ให้ประเทศมีระบบการเตรียมความพร้อมและพัฒนากำลังคนที่เชื่อมโยงการศึกษากับโลกการทำงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้เตรียมเข้าสู่ตลาดแรงงานมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ มีทักษะชีวิตและความรอบรู้ทางการเงิน สามารถปรับตัวและรับมือกับความท้าทายในช่วงเริ่มต้นทำงาน และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต

๑.๒ ระดับพื้นที่

หน่วยงาน/องค์กร สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สำนักงานจัดหางานจังหวัด และสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษา สถานประกอบการ สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด สถาบันการเงินและเครือข่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน องค์กรวิชาชีพ องค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่ายในพื้นที่

ร่วมกัน ออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความสนใจ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนบริบทเศรษฐกิจและโอกาสการทำงานในพื้นที่ โดยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การเรียนรู้จากการทำงาน ระบบพี่เลี้ยง และการเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มงาน ครอบคลุมทักษะการปรับตัวเข้ากับองค์กร การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การจัดการความเครียดและความคาดหวังในการทำงาน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการบริหารจัดการทางการเงินส่วนบุคคล พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานประกอบการเปิดโอกาสในการเข้าถึงการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้ที่อยู่นอกระบบ

การศึกษา และผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะเพิ่มเติม (Upskill) หรือปรับเปลี่ยนทักษะเพื่อเข้าสู่อาชีพใหม่ (Reskill) โดยมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

เพื่อ ให้กลุ่มผู้เตรียมเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มเริ่มต้นทำงาน รวมถึงผู้ที่ต้องการเปลี่ยนผ่านเส้นทางอาชีพมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับการทำงานจริง สามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและความคาดหวังของสถานประกอบการ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการความเครียดและการเงินส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนมีความพร้อมในการเริ่มต้นทำงานและพัฒนาเส้นทางอาชีพได้อย่างมั่นคงและต่อเนื่อง

แนวทางที่ ๒ การสร้างโอกาสและสนับสนุนการกำหนดเส้นทางชีวิตและอาชีพ

๒.๑ ระดับประเทศ

หน่วยงาน/องค์กร กระทรวงแรงงาน โดยกรมการจัดหางานและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การเคหะแห่งชาติ กรมการขนส่งทางบก สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร หน่วยงานและองค์กรผู้ให้ทุนสนับสนุนการศึกษาและพัฒนาทักษะ ได้แก่ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กองทุนภาครัฐ มูลนิธิและองค์กรให้ทุนภาคเอกชน สถาบันการเงิน สถานศึกษา สถานประกอบการ องค์กรนายจ้าง และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกัน พัฒนาระบบข้อมูล การแนะแนวและให้คำปรึกษาด้านการศึกษา อาชีพ และการวางแผนชีวิตที่เชื่อมโยงและเข้าถึงได้ โดยส่งเสริมการสื่อสารข้อมูลอาชีพที่สะท้อนลักษณะงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น ตลอดจนประสบการณ์จากผู้ประกอบอาชีพจริง ผ่านสื่อและรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ควบคู่กับการพัฒนากลไกและมาตรการสนับสนุนด้านทุนการศึกษา ทุนพัฒนาทักษะ และทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อลดอุปสรรคและต้นทุนของการเปลี่ยนผ่าน ทั้งด้านการศึกษา การพัฒนาทักษะ การหางาน ที่อยู่อาศัย การเดินทาง การย้ายถิ่น และค่าครองชีพ โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงคนพิการและผู้ที่อยู่นอกระบบการศึกษา ผ่านมาตรการสนับสนุนที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ทั้งการเข้าถึงข้อมูล การพัฒนาทักษะ การปรับสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสและบริการสนับสนุนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

เพื่อ ให้ประเทศมีระบบข้อมูลและบริการสนับสนุนการตัดสินใจด้านการศึกษาและอาชีพที่เชื่อมโยงและเข้าถึงได้ ประชาชนสามารถเข้าใจโลกการทำงานและโอกาสทางอาชีพอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งลดความเหลื่อมล้ำและข้อจำกัดด้านทรัพยากรและต้นทุนในการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และการเริ่มต้นทำงาน

๒.๒ ระดับพื้นที่

หน่วยงาน/องค์กร สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงาน

หลัก ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถาบันอุดมศึกษา สถานประกอบการ สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด หน่วยงานด้านการเคหะและการขนส่งในพื้นที่ หน่วยงานและองค์กรผู้ให้ทุนการศึกษาและพัฒนาทักษะ มูลนิธิ กองทุนชุมชน และเครือข่ายผู้สนับสนุนทุนในพื้นที่ สถาบันการเงิน องค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกัน จัดระบบข้อมูล การแนะแนวและให้คำปรึกษาด้านการศึกษาและอาชีพที่เข้าถึงได้ โดยเชื่อมโยงสถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้ประกอบอาชีพจริงในการถ่ายทอดประสบการณ์และสื่อสารข้อมูลอาชีพผ่านกิจกรรมและสื่อสร้างสรรค์ เช่น สื่อบันทึกชีวิตการทำงานหนึ่งวัน (1 Day Vlog) การเยี่ยมชมสถานประกอบการและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ประกอบอาชีพ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจลักษณะงาน สภาพแวดล้อม และทักษะที่จำเป็นในแต่ละอาชีพ ควบคู่กับการวิเคราะห์อุปสรรคและต้นทุนชีวิตที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ และเชื่อมโยงการเข้าถึงทุนการศึกษา ทุนพัฒนาทักษะ และบริการสนับสนุนที่เหมาะสม โดยเฉพาะการเดินทาง ที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายในช่วงฝึกงานหรือเริ่มต้นทำงาน พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มเริ่มต้นทำงานในการออกแบบมาตรการตามบริบทพื้นที่

เพื่อ ให้ผู้ที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านสามารถ มองเห็น เข้าใจ เข้าถึง และเลือกใช้โอกาส ทางการศึกษาและอาชีพได้อย่างเหมาะสม มีข้อมูลและประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจ สามารถกำหนดเส้นทางชีวิตและอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความสนใจ และบริบทชีวิตของตน โดยได้รับการสนับสนุนที่ช่วยลดข้อจำกัดด้านต้นทุนชีวิตและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม

แนวทางที่ ๓ การส่งเสริมการเข้าถึงงานที่มีคุณค่าและเป็นธรรม

๓.๑ ระดับประเทศ

หน่วยงาน/องค์กร กระทรวงแรงงาน โดยกรมการจัดหางาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน สำนักงานประกันสังคม กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกัน พัฒนาระบบข้อมูลตลาดแรงงานและกลไกเชื่อมโยงคน ทักษะ งาน และโอกาส ส่งเสริมการจับคู่ทักษะกับตำแหน่งงานและมาตรการตลาดแรงงานเชิงรุก พร้อมส่งเสริมให้เกิดอาชีพในภูมิลำเนา ควบคู่กับการพัฒนามาตรฐานและกลไกกำกับดูแลการจ้างงานที่มีคุณค่าและเป็นธรรม ครอบคลุมค่าตอบแทนที่เหมาะสม สภาพการทำงานที่ปลอดภัย การคุ้มครองสิทธิ การไม่เลือกปฏิบัติ การป้องกันและคุ้มครองจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อโอกาสและความก้าวหน้าในอาชีพ ตลอดจนการส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาและเติบโตในเส้นทางอาชีพอย่างเท่าเทียม โดยคำนึงถึงการจ้างงานในระบบ การประกอบอาชีพอิสระ และรูปแบบการทำงานที่หลากหลาย รวมทั้งพัฒนากลไกให้คำปรึกษา การรับเรื่องร้องเรียน และการช่วยเหลือด้านสิทธิแรงงานที่เข้าถึงได้สะดวก ปลอดภัย และเหมาะสมกับรูปแบบการทำงานที่หลากหลาย

เพื่อ ให้ประเทศมีระบบตลาดแรงงานที่เอื้อต่อการเข้าถึงงานที่มีคุณค่าและเป็นธรรม ลดความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะกับความต้องการจ้างงาน และยกระดับคุณภาพการจ้างงานให้ครอบคลุมคนทำงานในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มเริ่มต้นทำงาน ให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิและการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมตั้งแต่การเข้าสู่ตลาดแรงงาน ตลอดจนมีโอกาสพัฒนาและก้าวหน้าในอาชีพอย่างเสมอภาคและปราศจากการเลือกปฏิบัติ

๓.๒ ระดับพื้นที่

หน่วยงาน/องค์กร สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับสำนักงานแรงงานจังหวัด สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด สถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด สถานประกอบการ องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง และภาคีเครือข่ายในพื้นที่

ร่วมกัน เชื่อมโยงข้อมูลความต้องการแรงงานและทักษะของสถานประกอบการกับศักยภาพและความสนใจของผู้เริ่มต้นทำงาน ผ่านการแนะแนวอาชีพ การพัฒนาทักษะ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การจับคู่งาน และบริการจัดหางานเชิงรุก พร้อมทั้งส่งเสริมให้สถานประกอบการมีระบบการจ้างงานที่เป็นธรรม การคุ้มครองสิทธิ สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย และโอกาสเรียนรู้และพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ ตลอดจนเชื่อมโยงช่องทางให้คำปรึกษา รับฟังปัญหา และรับเรื่องร้องเรียนด้านการจ้างงานกับกลไกคุ้มครองแรงงานในพื้นที่ เพื่อให้กลุ่มเริ่มต้นทำงานสามารถเข้าถึงการช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย

เพื่อ ให้กลุ่มเริ่มต้นทำงานสามารถเข้าถึงงานที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทชีวิต ได้รับค่าตอบแทนและการคุ้มครองสิทธิอย่างเหมาะสม มีความมั่นคงและโอกาสเติบโตในอาชีพ โดยยกระดับจากเพียงการมีงานทำไปสู่ การมีงานที่มีคุณค่า (Decent Work) และเอื้อต่อคุณภาพชีวิต

แนวทางที่ ๔ การเสริมสร้างสุขภาวะ ความสัมพันธ์ และสมดุลชีวิตในการทำงาน

๔.๑ ระดับประเทศ

หน่วยงาน/องค์กร กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานและสำนักงานประกันสังคม และกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต กรมอนามัย และกรมควบคุมโรค เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน (องค์การมหาชน) สภาอุตสาหกรรมแห่ง

ประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง องค์กรวิชาชีพด้านสุขภาพ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกัน พัฒนานโยบาย มาตรฐาน และกลไกส่งเสริมสุขภาวะในการทำงานอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และสุขภาวะทางปัญญา ตลอดจนความปลอดภัย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความหลากหลาย การไม่เลือกปฏิบัติ และสมดุลระหว่างงานกับชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองและดูแลสุขภาพจิตที่เป็นผลมาจากการทำงาน การจัดระบบงานและวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นธรรม การป้องกันการคุกคามและการเลือกปฏิบัติ รวมทั้งส่งเสริมระบบสนับสนุนสุขภาวะ การมีส่วนร่วมและการรับฟังเสียงของคนทำงาน ตลอดจนการจัดการด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และอนามัยสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ที่เหมาะสมกับลักษณะงาน ประเภทกิจการ และขนาดของสถานประกอบการ พร้อมเชื่อมโยงระบบบริการสุขภาพกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงาน

เพื่อ ให้ประเทศมีระบบและมาตรฐานการส่งเสริมสุขภาวะและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ครอบคลุมและเป็นธรรม สามารถป้องกันและลดความเสี่ยงด้านสุขภาพกายและจิตใจ รวมถึงภาวะหมดไฟจากการทำงาน โดยคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของกลุ่มเริ่มต้นทำงาน และส่งเสริมให้สุขภาวะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจ้างงานที่มีคุณค่าและการพัฒนากำลังคนอย่างยั่งยืน

๔.๒ ระดับพื้นที่

หน่วยงาน/องค์กร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด สำนักงานแรงงานจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับสำนักงานประกันสังคมจังหวัด ศูนย์สุขภาพจิต โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ สถานประกอบการ สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง สถาบันการศึกษา องค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม และเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพในพื้นที่

ร่วมกัน ส่งเสริมให้สถานประกอบการและชุมชนเป็นพื้นที่สนับสนุนสุขภาวะของกลุ่มเริ่มต้นทำงาน โดยพัฒนา ระบบการดูแลสุขภาวะแบบองค์รวม การให้คำปรึกษา ระบบพี่เลี้ยง และเครือข่ายเพื่อนร่วมงานที่เกื้อหนุน ควบคู่กับการพัฒนาทักษะชีวิต รวมทั้งจัดให้มีกลไกป้องกันและจัดการปัญหาการคุกคาม การเลือกปฏิบัติ และความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ช่องทางรับฟังความคิดเห็นและสะท้อนปัญหาของคนทำงานอย่างปลอดภัย ตลอดจนส่งเสริมการจัดระบบงานที่เอื้อต่อสมดุลระหว่างงานกับชีวิต และ การจัดการด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และอนามัยสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยปรับรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับประเภทงานและขนาดของสถานประกอบการ พร้อมทั้งส่งเสริมการเข้าถึงบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่เหมาะสมกับวัยทำงาน รวมถึงการประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ การส่งเสริมกิจกรรมทางกาย อาหารที่เอื้อต่อสุขภาพ และการเชื่อมโยงบริการสุขภาพกายและสุขภาพจิตกับหน่วยบริการในพื้นที่ โดยคำนึงถึงลักษณะงานและศักยภาพของสถานประกอบการ

เพื่อ ให้กลุ่มเริ่มต้นทำงานมีสุขภาวะที่ดีทั้งทางกาย จิต สังคม และปัญญา สามารถรับมือกับความเครียดและลดความเสี่ยงต่อภาวะหมดไฟจากการทำงาน ได้รับการดูแลและสนับสนุนอย่างเหมาะสม รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่า มีความสัมพันธ์และเครือข่ายสนับสนุนที่เกื้อหนุน สามารถสร้างสมดุล

ระหว่างงานกับชีวิต และพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างต่อเนื่องในสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและเป็นธรรม

แนวทางที่ ๕ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและหลักประกันชีวิตที่ต่อเนื่อง

๕.๑ ระดับประเทศ

หน่วยงาน/องค์กร กระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานประกันสังคมและสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) กองทุนการออมแห่งชาติ สถาบันการเงินของรัฐ องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง ผู้แทนแรงงานนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ผู้ทำงานผ่านแพลตฟอร์ม และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกัน พัฒนานโยบาย มาตรการ และกลไกเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและหลักประกันชีวิตสำหรับกลุ่มเริ่มต้นทำงาน ครอบคลุมการส่งเสริมรายได้ที่เหมาะสม การสร้างความรอบรู้และทักษะทางการเงิน การเตรียมพร้อมรับความเสี่ยงและความเปราะบางในมิติต่าง ๆ ของชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) และความสามารถในการเข้าถึง เข้าใจ และใช้ประโยชน์จากสิทธิและบริการด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคม ตลอดจนพัฒนาระบบหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุม เพียงพอ ต่อเนื่อง และเป็นธรรม โดยกำหนดกลไกและแนวปฏิบัติในการคงสิทธิและเชื่อมต่อสิทธิประโยชน์ของระบบประกันสังคม หลักประกันสุขภาพ และสิทธิด้านการพัฒนาทักษะ เมื่อมีการเปลี่ยนนายจ้าง อาชีพ หรือสถานะการทำงาน ตามแนวคิดการพกพาสิทธิ (Portability) พร้อมทั้งลดช่องว่างของการคุ้มครองและป้องกันการขาดช่วงของสิทธิ โดยเฉพาะผู้เปลี่ยนงานบ่อย ผู้ทำงานตามสัญญาจ้างชั่วคราว แรงงานนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ และผู้ทำงานผ่านแพลตฟอร์ม

เพื่อ ให้ประเทศมีระบบส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและหลักประกันชีวิตที่ครอบคลุม ต่อเนื่อง และเป็นธรรม รองรับการเปลี่ยนผ่านและเส้นทางอาชีพที่หลากหลาย ลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิและความคุ้มครองทางสังคม โดยให้กลุ่มเริ่มต้นทำงานสามารถเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และคงสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมได้อย่างต่อเนื่อง แม้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือสถานการณ์ทำงาน

๕.๒ ระดับพื้นที่

หน่วยงาน/องค์กร สำนักงานประกันสังคมจังหวัด สำนักงานแรงงานจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานคลังจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับสำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด หน่วยบริการสุขภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สถาบันการเงินของรัฐในพื้นที่ สถานประกอบการ องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง องค์กรชุมชน เครือข่ายแรงงานนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ผู้ทำงานผ่านแพลตฟอร์ม และภาคประชาสังคม

ร่วมกัน ส่งเสริมความรอบรู้และทักษะทางการเงินควบคู่กับความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ที่เหมาะสมกับกลุ่มเริ่มต้นทำงาน ครอบคลุมการบริหารรายได้ การออม การจัดการหนี้ การวางแผนรับมือความเสี่ยง

ทางเศรษฐกิจ การดูแลสุขภาพ และการเข้าถึงสิทธิและบริการที่จำเป็น โดยส่งเสริมให้สถานประกอบการ สถาบันการเงิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนากลไกสนับสนุนการออมและการวางแผนทางการเงินตั้งแต่เริ่มต้นทำงาน เชื่อมโยงกับระบบการออมและสวัสดิการที่มีอยู่ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความสามารถในการรับมือกับความเสี่ยงในระยะยาว พร้อมทั้งพัฒนากลไกการสื่อสารข้อมูล การให้คำปรึกษา และการประสานเชื่อมต่อสิทธิประโยชน์ด้านประกันสังคม หลักประกันสุขภาพ การพัฒนาทักษะ และสวัสดิการสังคม เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและคงสิทธิอย่างต่อเนื่องเมื่อเปลี่ยนงานหรือสถานะการทำงาน ตลอดจนค้นหาและสนับสนุนกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการขาดช่วงของสิทธิหรือเข้าไม่ถึงความคุ้มครอง โดยเฉพาะผู้ทำงานตามสัญญาจ้างชั่วคราว แรงงานนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ผู้ทำงานผ่านแพลตฟอร์ม และผู้ที่มีรายได้หรือสถานะการทำงานไม่แน่นอน โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานและเครือข่ายในพื้นที่ในการลดอุปสรรคและช่องว่างของการเข้าถึงสิทธิและบริการ

เพื่อ ให้กลุ่มเริ่มต้นทำงานมีความรอบรู้ด้านการเงินและสุขภาพ สามารถตั้งหลักทางเศรษฐกิจ บริหารจัดการรายได้และภาระทางการเงิน วางแผนอนาคต และเข้าถึงสิทธิ บริการ และหลักประกันชีวิตที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ขาดความคุ้มครองจากการเปลี่ยนแปลงสถานะการทำงาน ตลอดจนมีความสามารถในการรับมือ ฟื้นตัว และปรับตัวเมื่อเผชิญความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ สุขภาพ หรือการเปลี่ยนแปลงในเส้นทางอาชีพ

แนวทางที่ ๖ การพัฒนาระบบสนับสนุน ข้อมูลร่วม และกลไกขับเคลื่อนระบบนิเวศเชิงพื้นที่

๖.๑ ระดับประเทศ

หน่วยงาน/องค์กร สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) เป็นหน่วยงานหลักในการประสานและบูรณาการเชิงนโยบาย ร่วมกับ กระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และสถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหน่วยงานเจ้าภาพตามแนวทางที่ ๑–๕ และผู้แทนกลุ่มเริ่มต้นทำงาน

ร่วมกัน พัฒนากลไกบูรณาการนโยบายและการดำเนินงานข้ามหน่วยงาน จัดทำระบบข้อมูลและกรอบตัวชี้วัดร่วมเพื่อติดตามเส้นทางการเปลี่ยนผ่านจากการศึกษาสู่การทำงาน ครอบคลุมการพัฒนาทักษะ การเข้าถึงโอกาส การมีงานทำ คุณภาพงาน รายได้ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สุขภาวะ และการเข้าถึงสิทธิและหลักประกันทางสังคม โดยส่งเสริมการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่มีอยู่ ลดความซ้ำซ้อนของระบบข้อมูล และคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พร้อมทั้งพัฒนากลไกการวิจัยและการประเมินผลเชิงนโยบาย เพื่อค้นหาช่องว่างของ

ข้อมูลและองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจ ศึกษาปัจจัยความสำเร็จ ข้อจำกัด และเงื่อนไขการขยายผลของมาตรการและรูปแบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิผล ตลอดจนพัฒนาตัวชี้วัดและระบบติดตามประเมินผลที่สะท้อนทั้งผลผลิต ผลลัพธ์ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเริ่มต้นทำงาน โดยสนับสนุนการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปรับปรุงนโยบาย การจัดสรรทรัพยากร และการขยายผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

เพื่อ ให้ประเทศมีระบบข้อมูล องค์ความรู้จากการวิจัย และกลไกติดตามประเมินผลที่สนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายบนฐานหลักฐานเชิงประจักษ์ สามารถระบุช่องว่างและประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานตลอดจนสนับสนุนการขยายผลมาตรการที่มีประสิทธิผล โดยเชื่อมโยงการขับเคลื่อนแนวทางที่ ๑–๕ อย่างบูรณาการและสร้างความรับผิดชอบร่วมระหว่างหน่วยงาน

๖.๒ ระดับพื้นที่

หน่วยงาน/องค์กร ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานแรงงานจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับสำนักงานสถิติจังหวัด สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สำนักงานประกันสังคมจังหวัด สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ หน่วยงานวิจัย เครือข่ายนักวิจัย และหน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย สถานศึกษา สถานประกอบการ สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด หน่วยบริการสุขภาพ องค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม ผู้แทนกลุ่มเริ่มต้นทำงาน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ โดยใช้กลไกความร่วมมือระดับจังหวัดหรือกลไกอื่นที่มีอยู่ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้พิจารณากำหนดหน่วยงานหรือกลไกประสานงานหลักในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน โดยส่งเสริมบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่และศักยภาพในการประสานความร่วมมือ สนับสนุนทรัพยากร และเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างภาคส่วน

ร่วมกัน พัฒนากลไกความร่วมมือและการใช้ข้อมูลร่วมเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ เส้นทางการเปลี่ยนผ่านและจุดสะดุดของกลุ่มเริ่มต้นทำงาน ตั้งแต่การศึกษา การพัฒนาทักษะ การเข้าถึงโอกาส การเข้าสู่การทำงาน ไปจนถึงการสร้างความมั่นคงและคุณภาพชีวิต โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และตลาดแรงงานในพื้นที่ ควบคู่กับการส่งเสริมการวิจัยเชิงพื้นที่และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อค้นหาปัญหาและช่องว่างของระบบสนับสนุน ทดลองและประเมินผลมาตรการที่เหมาะสม ศึกษาปัจจัยความสำเร็จและเงื่อนไขการขยายผล ตลอดจนพัฒนาตัวชี้วัดและระบบติดตามผลที่สะท้อนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งนำผลการวิจัยและการประเมินผลมาใช้ปรับปรุงบริการ มาตรการ และการจัดสรรทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง พร้อมจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมที่กำหนดเป้าหมาย หน่วยงานรับผิดชอบ แหล่งทรัพยากร ระยะเวลาดำเนินงาน และตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่สามารถติดตามประเมินผลได้ โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มเริ่มต้นทำงานมีส่วนร่วมในการออกแบบ ดำเนินงาน และสะท้อนผลลัพธ์

เพื่อ ให้พื้นที่มีระบบนิเวศสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่โลกการทำงานที่เชื่อมโยงข้อมูล บริการ หน่วยงาน และทรัพยากร สามารถใช้ผลการวิจัยและการประเมินผลในการแก้ไขปัญหาและพัฒนามาตรการที่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเริ่มต้นทำงาน ลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการ และสามารถถอดบทเรียนและขยายผลแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิผลไปสู่พื้นที่อื่นได้อย่างเหมาะสม

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

การยกระดับระบบนิเวศช่วงเปลี่ยนผ่านชีวิตของกลุ่มเริ่มต้นทำงาน มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล ระบบบริการ พื้นที่ และนโยบาย โดยเชื่อมโยงการพัฒนาศักยภาพ การเข้าถึงโอกาส งานที่มีคุณค่า สุขภาวะทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และหลักประกันชีวิต ให้เป็นระบบสนับสนุนที่เชื่อมโยงและต่อเนื่องตลอดช่วงเปลี่ยนผ่าน พร้อมส่งเสริมการเข้าถึงบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่เหมาะสมกับวัยทำงานและรูปแบบการประกอบอาชีพ เพื่อนำไปสู่การยกระดับเป็น วาระเชิงนโยบายระยะยาวของประเทศ ภายใต้กรอบการพัฒนาทุนมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต โดยคาดหวังผลลัพธ์ในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะสั้น — วางระบบและสร้างกลไกขับเคลื่อนร่วม (๐-๑ ปี)

เกิด กรอบเป้าหมาย ตัวชี้วัด ระบบข้อมูล และกลไกการขับเคลื่อนร่วม สำหรับการพัฒนาระบบนิเวศช่วงเปลี่ยนผ่านชีวิตของกลุ่มเริ่มต้นทำงานที่มีทิศทางชัดเจน เชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานด้านการศึกษา แรงงาน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน และกลุ่มเริ่มต้นทำงาน โดยกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมาตรการและช่วงเวลาดำเนินงานที่สามารถติดตามและประเมินผลได้

เกิดพื้นที่นำร่องที่สามารถเชื่อมโยง “คน-ข้อมูล-บริการ-หน่วยงาน-พื้นที่” และทดลองระบบสนับสนุนตามเส้นทางการเปลี่ยนผ่าน ตั้งแต่ การเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพ → การเข้าถึงโอกาสและกำหนดเส้นทางชีวิต → การเข้าสู่งานที่มีคุณค่าและเป็นธรรม → การมีสุขภาวะ ความสัมพันธ์ และสมดุลชีวิต → การมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและหลักประกันชีวิต โดยเชื่อมโยงบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับวัยทำงานเข้ากับระบบสนับสนุนดังกล่าว คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลและบริบทพื้นที่ พร้อมจัดทำข้อมูลสถานการณ์ตั้งต้นและระบบติดตามประเมินผลเพื่อสนับสนุนการขยายผลในระยะต่อไป

ระยะกลาง — ยกระดับคุณภาพการเปลี่ยนผ่านและการตั้งหลักชีวิต (๒–๓ ปี)

กลุ่มเริ่มต้นทำงานสามารถ เข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ งานที่มีคุณค่าและเป็นธรรม บริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และหลักประกันทางสังคมได้อย่างเชื่อมโยงต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม สามารถตัดสินใจและกำหนดเส้นทางชีวิตและอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของตนเอง กลุ่มเริ่มต้นทำงานมี สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ สามารถดูแลสุขภาพตนเอง ป้องกันปัจจัยเสี่ยง และเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็นได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกื้อหนุน มีสมดุลระหว่างงานกับชีวิต และได้รับการสนับสนุนด้านสุขภาวะที่สอดคล้องกับสภาพการทำงานและความต้องการที่แตกต่างกัน

อุปสรรคและต้นทุนที่ไม่จำเป็นของการเปลี่ยนผ่านลดลง ความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะกับงาน (Skill Mismatch) ลดลง คุณภาพและความเป็นธรรมในการทำงานดีขึ้น กลุ่มเริ่มต้นทำงานสามารถตั้งหลักทางเศรษฐกิจ ลดความเปราะบางทางการเงิน และได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมกับรูปแบบการทำงานที่หลากหลาย

ขณะเดียวกัน เกิด วงจรข้อมูลย้อนกลับเชิงนโยบาย (Policy Feedback Loop) ที่นำข้อมูล ผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ การจ้างงาน สุขภาวะกายและจิต ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และบทเรียนจากการดำเนินงานในพื้นที่กลับไปใช้ปรับปรุงมาตรการ บริการ และนโยบายระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ให้ติดตามผลลัพธ์ที่สะท้อน

คุณภาพของการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน ทั้งการเข้าถึงโอกาส การมีงานที่มีคุณค่า สุขภาวะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความต่อเนื่องของหลักประกันทางสังคม โดยใช้ข้อมูลสถานการณ์ตั้งต้นและตัวชี้วัดร่วมเป็นฐานในการเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน

ระยะยาว — ยกระดับสู่ระบบพัฒนาทุนมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต (๔–๕ ปี และต่อเนื่อง)

ประเทศไทยมี ระบบนิเวศช่วงเปลี่ยนผ่านชีวิตของกลุ่มเริ่มต้นทำงานที่เชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของระบบพัฒนาทุนมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต (Life-course Human Capital Development) โดยมองช่วงเปลี่ยนผ่านจากการศึกษาสู่โลกการทำงานและการตั้งหลักชีวิตเป็น จุดเปลี่ยนผ่านเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Transition Point) ที่ควรได้รับการลงทุนและการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ

ระบบดังกล่าวเชื่อมโยงการศึกษา การพัฒนาทักษะ การจ้างงาน ระบบบริการสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และหลักประกันทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถรองรับความแตกต่างของบุคคล พื้นที่ อาชีพ และรูปแบบการทำงาน ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสและบริการ ยกระดับคุณภาพงานและผลิตภาพของกำลังคน ส่งเสริมสุขภาวะและคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง และลดความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคม

นำไปสู่การสร้างกำลังคนที่ มีศักยภาพ มีสุขภาวะที่ดี เรียนรู้และปรับตัวได้ ตั้งหลักชีวิตได้ และสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และโครงสร้างประชากร

ผลลัพธ์ปลายทาง — สู่ “วาระเชิงนโยบายระยะยาวของประเทศ”

การพัฒนาระบบนิเวศช่วงเปลี่ยนผ่านชีวิตของกลุ่มเริ่มต้นทำงานได้รับการยกระดับเป็น “วาระเชิงนโยบายระยะยาวของประเทศ (Long-term National Policy Agenda)” ที่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง โดยเชื่อมโยงนโยบายด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะ การจ้างงานและงานที่มีคุณค่า การสร้างเสริมสุขภาวะและป้องกันโรค ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และหลักประกันทางสังคม ภายใต้กลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน และกลุ่มเริ่มต้นทำงาน

วาระดังกล่าวมีเป้าหมายร่วมที่สำคัญ คือ ทำให้กลุ่มเริ่มต้นทำงานทุกคนสามารถ “เปลี่ยนผ่านได้ดี ตั้งหลักได้มั่นคง และมีสุขภาวะที่ดี สามารถเข้าสู่โลกการทำงานและสร้างอนาคตของตนเองได้อย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนากำลังคนที่มีศักยภาพและปรับตัวได้ อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศอย่างยั่งยืน

มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

๑. เห็นชอบกรอบทิศทางนโยบาย “การยกระดับระบบนิเวศช่วงเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานของกลุ่มเริ่มต้นชีวิตการทำงาน” ตามที่เสนอมา

๒. เห็นชอบในหลักการ แนวทางการขับเคลื่อน” และ “ร่างแผนที่ทางเดิน (Road Map)[๒]” ตามที่เสนอมา

๓. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เสนอคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) เพื่อพิจารณามอบหมาย คณะกรรมการขับเคลื่อนและติดตามการดำเนินงานตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (คมส.) พิจารณาปรับปรุงและติดตามการขับเคลื่อนตามแนวทางการขับเคลื่อนและร่างแผนที่ทางเดิน (Road Map)

[๒] สมัชชาสุขภาพ ๑๙ . มติ ๒ / ผนวก ๑

๔. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๒